

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**S. Augustinus, Episcopus in Africa Hipponensis, Veritatis
Evangelico-Catholicæ In Potioribus Fidei Controversiis
Testis Et Confessor, Contra Bellarminum Et Alios
Scriptores Papæos, antiquos pariter & ...**

Reiser, Anton

Francofvrti, 1678

Lib. IV. cap. 2. An remissâ culpâ maneat pœna?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72506](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72506)

LIBRI QVARTI DE POENITENTIA, CAPVT SECVNDVM,

De Quæstione,

An remissâ culpâ maneat debitum luendæ pœnæ?

Circa hujus controversiæ statum notari debet, ab utraque parte concedi, non sermonem esse hic de pœnis post hanc vitam luendis, sed de hujus vitæ pœnis; neque etiam venire in quæstionem, annon aliquandò vel sæpius post remissionem peccatorum DEUS aliquas fidelibus immittat calamitates, peccata eis hæc ratione in memoriam revocans, & cautius mereri in posterum docens; sed an immittat à DEO post peccatorum remissionem calamitates in numero pœnarum propriè dictarum esse dici possint. Et hoc ultimum est, quod Bellarminus in se suscepti defendendum, provocans non solum ad ea Scripturæ testimonia, quibus recensetur exemplum davidis nominatum, qui à DEO post impetratam remissionem peccatorum nihilominus graviter est punitus: sed ad ea etiam, quæ indicant, mortem ipsam sæpè infligi in pœnam peccati, etiam post remissam culpam. Addit, quod si forte Calvinus dicat, Mortem esse nunquam virtutis exercitationem, ut Augustinus rectè docet: quid dicamus de parvulis, qui post Baptismum repente moriuntur, nam sine dubio peccatum originale per Baptismum illis dimissum est, neque ejus sunt ætatis, ut virtutes exercere possint, & tamen in peccati pœnis ante tempus legitimum rapiuntur. Neque solum mors, sed etiam morbi & dolores, quibus iidem parvuli non raro torquentur, sunt pœnæ originalis peccati, neque ullo modo eis ad cavenda futura proficiunt. Deinde etiam si quibusdam mors interdum virtutis materia esse possit, tamen non ideo desinit esse pœna peccati; cujus signum est, quod non aliqui tantum, sed omnes omnino moriuntur, etiam si aliqui sint justî, & nullam in morte virtutem exercere valeant, ut, qui repentina morte rapiuntur. Quocirca idem Augustinus mortem & peccati

lib. II. de peccat. merit. cap. 34.

lib. 13. de Civ. DEI. cap. 6.

in Psal. 51.

& exercitium Virtutis simul esse dicit, scribens: Cum ex primi hominis perpetua propagine procul dubio mors sit pœna nascentis, tamen si pro Pietate Justitiæque pendatur, fit gloria renascentis; & cum mors sit peccati retributio, aliquandò impetrat, ut nihil retribuatur peccato. Post cætera Sacræ Scripturæ testimonia, quibus suam thesin firmare annulus est Bellarminus, de Augustino hoc insuper iteratò subjunxit: Dicit quidem pœnas, quibus amicos suos adfligi sinit DEVS, esse materiam virtutis, sed non negat, esse etiam peccatorum ultionem. Et alibi apertius de hæc re loquens ultiones esse confitetur, scribens: Veritatem dilexisti, hoc est, impunita peccata eorum etiam, quibus ignoscis, non dimisisti. Sic prærogasti Misericordiam, ut servares & Veritatem. Ignoscis confitenti, ignoscis, sed seipsum punienti; sic servatur Misericordia & Veritas. Hoc testimonium repetit Bellarminus capite sequenti ut doceat, Reatum pœnæ temporalis, qui interdum remanet post amicitiam cum DEO reformatam, bonis operibus redimi posse, simul Lectorem remittens ad caput nonum, ubi plura ex Augustino & aliis Patribus laudantur testimonia, ad demonstrandum, DEO satisfieri posse pro pœnâ temporali culpâ remissâ, de quibus suo intrâstrandum, DEO satisfieri posse pro pœnâ temporali culpâ remissâ, primo, CHRISTUM obedientiâ suâ tam activâ quàm passivâ, non solum pro omnibus in universum totius generis humani peccatis, actualibus æquè ac originali, sed simul etiam pro omnibus peccatorum pœnis, & temporalibus & æternis fecisse ex ætate factis ac que sic verè in CHRISTUM credentibus eum culpâ pœnam quoque, eamque non modò æternam in futuro, sed & in hoc Seculo temporalem verè remitti. Deinde, calamitates, & quæcunque adversa fidelibus in hæc vita solent à DEO immitti, pœnas peccatorum propriè, & in rigore sic dictas juxta Augustinum dici non posse nec debere. Tandem, nec ipsam Mortem, videlicet temporalem, piis & fidelibus post impetratam à DEO peccatorum remissionem esse pœnam peccati propriè sic dictam. De primo illustis est Augustini locus, ante alios omnes notatu dignissimus: Suscepit Christus sine reatu nostrum Supplicium, ut inde solveret reatum nostrum, & finiret etiam supplicium

Supplicium nostrum. Verba satis clara sunt, nec ullâ indigent explicatione. Sed adhuc clarius alibi hæc de re scripsit: *Quid fecit Christus, ut esset proximus nobis? proximus, non hoc, quod nos, sed propè nos. Duo attende. Justus est, immortalis est. In duobus malis tuis una est culpa, altera est pœna. Culpa est, quod injustus es; pœna est, quia mortalis es. Ille, ut esset proximus, tuam suscepit pœnam, non culpam suscepit tuam; & si suscepit, delendam suscepit, non faciendam, Justus & Immortalis, longè ab injustis & mortalibus. Peccator mortalis longè eras à Justo immortalis. Non est ille factus peccator, quod tu; sed factus est mortalis, quod tu. Manens justus, factus est mortalis. Suscipiendo pœnam & non suscipiendo culpam, & culpam delevit & pœnam. Et iterum: Propter hominem Deus homo factus est, ne periret homo. Quem sine concupiscentiâ Virgo concepit, quem Virgo peperit & Virgo permansit, qui vixit sine culpâ, qui est mortuus propter culpam non suam, nam mortuus est propter nostram. Mori venit, peccare non venit. Communicando nobiscum sine culpâ pœnam, & culpam solvit & pœnam. Pœna, quam solvit, est, quæ nobis debebatur post istam vitam. Posteriora hæc verba quamvis indicare videantur, Christum suâ morte æternæ mortis pœnam tantummodò solvisse & delevisse, non item pœnas temporales; in proximè tamen sequentibus ex non uno Augusti testimonio ostendetur, quæ post tristem lapsum fidelibus à DEO immittuntur in hoc Seculo calamitates, non esse pœnas peccati propriè dictas. Ea inter prioribus accedat insuper is etiam Sancti Patris locus, quem Gratianus ex Opere de Baptismo parvulorum suppeditat, parallelus planè, & idem confirmans: *Filius DEI carnem peccati suscepit, & pœnam sine culpâ, ut in carne peccati, & culpa solveretur & pœna.* Notator Gregorianus observat, apud Augustinum longè plenius & rectius ita legi: *Dominus in carnem suam non peccatum transtulit, tanquam Serpentis venenum, sed tantum transtulit mortem, ut esset in similitudine carnis peccati pœna sine culpa, undè in carne peccati & culpa solveretur & pœna.* Quæ ex Augustini locis contra Bellarmini thesin fieri possit deductio, in propatulo est. Imò si id Doctor augustissimus non ita clarè scripsisset, solum testatus, Christum satis pro culpa fecisse, per legitimam ostendi posset consequentiam, sublatam cometipso etiam esse peccati pœnam. Quia enim culpa est pœna causa, sunt Bellarmini ipsius verba, cum ex culpâ nascatur obligatio ad pœnam; sublatâ per Christi omnimodam Satisfactionem causâ, ipsum quoque tolli effectum, esse debet extra dubium. dum verò ex abundantanti Christum merito mortis & pœnam simul & culpam delevisse scripsit Augustinus, ne per Pœnam intelligamus tantummodò æternam, sed etiam pariter temporalem, idem Bellarminus cavet, alibi notanter in hanc rem scribens: *Merita Christi sunt res vivæ & sacræ, sed non solum justificant corda, verum etiam sunt satisfactoria pro reatu pœnæ tum sempiternæ, tum temporariæ.* Qui itidem mendacii accusans Chemnitium, scribentem, Papias docere, *Christum culpam quidem nostram omnem, sed non totam peccatorum nostrorum pœnam in se suscepisse*, ex eo contrarium posse intelligi monet, quod Indulgentiæ juxta communem doctrinam nitantur thesauro passionis Christi, qui satisfecerit DEO Patri plenissimè pro reatu culpæ, & pœnæ temporalis & æternæ omnium peccatorum. Si ergò Christus plenissimo Passionis & Satisfactionis suæ thesauro omnem, & culpæ & pœnæ temporalis æquè ac æternæ reatum exhaustit, quid opus est fictione residuarum adhuc pœnarum, quibus DEO per veram Fidem reconciliari post impetratam peccatorum remissionem in hac Vita subjiçiantur & puniantur, ab omni reatu culpæ & pœnæ per Christum liberi & liberati? Et hic repeti debet insignis Augustini locus, quem supra etiam circa Quæstionem de pœnâ Ignis Purgatorii fidelibus ex Sententiâ Papiatarum post hanc vitam sustinenda habuimus, quo Sanctus Pater egregium tulit testimonium de Beneficio gratuitæ remissionis peccatorum, scribens ad Regii Pfallis normam: *Beati, quorum remissa sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata: non, in quibus inventa non sunt peccata, sed, quorum tecta sunt peccata. Cooperita sunt, tecta sunt, abolita sunt. Si texit peccata Deus, noluit advertere; si noluit advertere, noluit animadvertere; si noluit animadvertere, noluit punire, noluit agnoscere, maluit ignoscere. Tecta verò peccata quare dixit? ut non viderentur; quid enim erat DEI videre, nisi punire peccata? Ut noveris, quia hoc est DEI videre, quod punire peccata.* Clarius & apertius mentem suam significare non potuit Augustinus; hinc quod Bellarminus ad obfusandum hunc locum finxit, nihil ad rem facere, supra in loco est ostensum. Alia Sancti Patris loca, quæ huc non impertinenter referri possent, prætermitto, cum hæc pauca in præsentis possint sufficere, ut plurium subsidio non indigeamus. de secundo jam videamus, quod ex Augustino demonstrandum est, nimirum, calamitates fidelium, quibus etiam post impetratam remissionem peccatorum in Scholâ Crucis à DEO*

l. 14. contra Faust. cap. 4. Serm. 37. de Verb. Dom.

Serm. 141. de Temp.

c. Filius, dist. 4. de Consecr.

lib. I. de Pœnit. cap. 7.

lib. II. de Indulg. cap. 1. Ibid. c. 10.

in Psal. 31. vel 32.

præ. conf Dal. l. 1. de Pœnis & Satisfactione, p. 329. & DEO scq.

DEO subjiuntur, non esse pœnas peccatorum proprie dictas. Eminent inter plura Augustini de hac re testimonia locus ille, cuius ipse Bellarminus, parcissime quamvis, & non nisi tribus tantum verbis meminit, totidem quoque ejus pro veritate splendorem obtenebrare conatus, qui pleniori textu ob prælustres orthodoxiæ radios hic omnino letenebrare conatur, qui pleniori textu ob prælustres orthodoxiæ radios hic omnino letenebrare conatur, qui pleniori textu ob prælustres orthodoxiæ radios hic omnino letenebrare conatur.

lib. II. de peccat. merit. cap. 33. *Qui dicunt, si peccato mors ista corporis accidisset, non utiq; post remissionem peccatorum, quam Redemptor nobis tribuit, moreremur; non intelligunt, quomodo res, quarum reatum, ne post hanc obsint vitam, Deus solvit, eas tamen ad Fidei certamen sinit manere, ut per illas erudiantur & exerceantur proficientes in agone Justitiæ. Posset enim & alius hoc non intelligens dicere, Si propter peccatum dixit Deus homini, In sudore vultus tui edes panem tuum, spinas & tribulos pariet tibi Terra; quare & post remissionem peccatorum labor hic permanet, & hæc dura & aspera parit etiam terra fidelium? Item, Si propter peccatum Mulieri est dictum, in gemitu paries; cur etiam post peccatorum remissionem fideles femina eisdem dolores parturiendo patiuntur? Et tamen constat, propter peccatum, quod admisit, illos à DEO primos homines hæc audisse ac meruisse; nec resistit illis Divini Libri verbis, qua posui de labore hominis, & de parturitione Mulieris, nisi qui prorsus à Fide Catholica alienus iisdem literis adversatur. Pergit Sanctus Pater, & utrique Adversariorum objectioni sequens opponit responsum: Verum quia & tales non desunt, quemadmodum eis hæc Quæstione proposita respondemus, dicentes, ante remissionem esse illa peccatorum supplicia, post remissionem vero certamina exercitationesq; justorum; ita & illis, quos de morte corporis similiter movet, respondere debemus, ut eam peccato accidisse fateamur, & post peccatorum remissionem, ut magnus timor ejus à proficientibus superetur, ad certamen nobis relicta esse non dedignemur. Et post aliqua: Unde mirandum non est, & mortem corporis non fuisse eventuram homini, nisi præcessisset peccatum, cujus etiam talis pœna consequeretur; & post remissionem peccatorum eam fidelibus eventuram, ut in ejus timore vincendo exerceatur fortitudo Justitiæ. Bellarminus, ut dixi, hoc testimonium integro textu Lectori Veritatis studiose propinare non ausus, illud ejusq; vim nihilominus infirmare tentavit, scribens: Augustinum dicere quidem, pœnas, quibus amicos suos adfligi sinit Deus, esse materiam Virtutis, sed non negare, esse etiam peccatorum ultionem, adducto quodam alio Augustini testimonio, quo ad ductum Regii Platit, & Misericordiam & Veritatem DEI, peccata eorum, quibus ignoscit, impunita non dimittentis, commendavit. At apertissimam vim facit Clarissimis Augustini verbis. Quomodo enim non negat, calamitates, quibus fideles suos post remissionem peccatorum finit adfligi DEUS, esse peccatorum ultionem, dum satis manifestè distinguit inter peccatorum Supplicia ante, & inter certamina atque exercitationes Justorum post remissionem peccatorum? Nihil iterum apertius, nihil clarius, nihil manifestius dicere audeat, & ea porro attendantur, quæ exempli loco de Davide in sequentibus ad rem hanc magis illustrandam adjecit, ubi rationem statûs Protoplastorum post lapsum descripsit: Tale aliquid nobis insinuatum est de Patriarcha David in libro Regnorum, ad quem Propheta cum missus esset, eique propter peccatum, quod commiserat, eventura ex iracundiâ DEI comminaretur mala, confessione peccati veniam meruit, respondente Propheta, quod illud ei flagitium facinusque remissum sit; & tamen consecuta sunt, quæ DEUS fuerat comminatus, ut sic humiliaretur à filio. Quare & hic non dicitur, si propter peccatum DEUS illud fuerat comminatus, cur dimisso (jam) peccato illud, quod minatus fuerat, implevit? nisi quia rectissime, si sic dictum fuerit, respondebitur, illam peccati remissionem factam, ne homo à percipiendâ vitâ æterna impediretur, subsecutum verò illius comminationis effectum, ut pietas hominis in illâ humilitate exerceatur atq; probaretur. Sic & mortem corporis propter hoc peccatum DEUS homini infligit, & post peccatorum remissionem propter exercendam Justitiâ non ademit. Propter quam verò Justitiâ? an DEI? minime id quidem; sed hominis, per impetratam peccatorum remissionem & imputatam ei Justitiâ Christi coram DEO justificati & verè justî, de quâ justificati hominis Justitiâ Augustus Doctor in antecedentibus proximè verbis scripsit, mortem corporis post remissionem peccatorum fidelibus eventuram, ut in ejus timore vincendo exerceatur fortitudo Justitiæ, nimirum hominis ex Legge divinâ post lapsum morientis. Sed de mortis fidelium respectu proximè ex Augustini Sententia in terrâ agatur demonstratione.*

in Pf. 50. vel 51. Nunc, quid de loco Augustini, Veritatem DEI, ex mente Regii Platit, impunita non dimittentis, commendavit, sit habendum, breviter debet moneri

mœneri; in quo præter id, quod verba Sancti Patris expressè non agunt de ipsius peccatoris, sed peccati punitione, observandum venit, quid per peccati punitionem voluerit intellectum? Illud Doctor Augustus in antecedentibus iterum satis clarè indicat, Regium Pſaltem in statu humilis Pœnitentiæ coram divino tribunali versantem his verbis adlocutus: *Quid dabis, ut munderis*; vide enim, quem invocas i Justum invocas, odit peccata. Si justus est, vindicat peccata; si justus est, utique non poteris auferre à domino DEO Justitiam Ejus. Implora misericordiam, sed attende Justitiam. Misericordia est, ut ignoscat peccanti; Justitia est, ut puniat peccatum. Quid ergo? quaris Misericordiam; peccatum remanebit impunitum? Respondeat David, respondeant lapsi; respondeant cum David, ut Misericordiam mereantur sicut David, & dicant, non, Domine, non impunitum erit peccatum meum. Novi Justitiam Ejus, cujus Misericordiam quero. Non impunitum erit; sed ideò nolo, ut Tu me punias, quia ego meum punio peccatum. Ideò, ut agnoscas, peto, quia ego agnosco. In sequentibus hoc illustrat exemplo Ninivitarum: *Prostraverunt se in lacrymis, in jejuniis, in cilicio, & in cinere. Prostraverunt se, genuerunt, fleverunt; Deus pepercit. Stetit Ninive, an eversa est? Aliter quidem videtur hominibus, sed aliter visum est DEO. Ego autem puto, impletum fuisse, quod Propheta prædixerat. Respice, quæ fuit Ninive, & vide, quia eversa est. Eversa est in malo, edificata in bono; sicut eversus Saulus persecutor, edificatus Paulus prædicator. Vides, Lector, Veritatis studiosissime, Sanctum Patrem non agere de punitione peccatoris, sed peccati, neque etiam de punitione, quæ à DEO immediate proveniat, varias calamitates hominibus etiam post remissionem peccatorum immitte, sed de punitione, quæ homo verè & serio pœnitens peccata per debitam eorum detestationem externis etiam gestibus & signis in semetipso punit, deo ob accedentem veram Fidem & amplexum Promissionum Evangelicarum ratihabente hanc punitionem ac Gratiæ oculis respiciente. De ipsis verò hujus Seculi calamitatibus doctor Augustus alibi sequentem in modum pronuntiat, Parabolam Christi Evangelicam de Viti viniferâ explicans: *Summus ille vitis agricola aliter parat salscem sarmentis* l. 22. contra Faust. cap. 20. *fructuosus, aliter infructuosus; non tamen parcat, nec probis, nec reprobis; illis purgandis, his amputandis. Nullus enim hominum tanta est justitia præditus, cui non sit necessaria tentatio tribulationis, vel ad perficiendam, vel ad confirmandam, vel ad probandam virtutem; nisi fortè nec Paulum illi Apostolum inter justos numerant, qui quamvis humiliter & veraciter sua præterita fateatur peccata, tamen se ex fide Jesu Christi justificatum esse, gratias agit. An verò illi parcebat ille, quam vani non intelligunt dicentem: Non parcam, nec justo, nec peccatori? Et postquam hoc exemplum latius deduxit, ad priora rediens, hanc subjecit adplicationem: *Hinc intelligitur, quomodo non parcat impius, tanquam sarmentis ad combustionem præcis, quando justis non parcat propter perficiendam purgationem. Nam & ipse Petrus testatur, hac illius voluntate fieri, qui in libris veteribus ait, Non parcam, nec justo, nec peccatori. Cum ergo ex voluntate Spiritus DEI beneficientes patiuntur, non parcat justis; cum autem malefacientes, non parcat peccatoribus; secundum illius tamen voluntatem sit utrumque, qui ait: Non parcam, nec justo, nec peccatori; illum flagellando ut filium, hunc puniendo ut impium. Manifestum & hic discrimen facit Pater Sanctus inter punitionem impiorum & inter flagellationem filiorum, aliter de hac, quam illa judicans, id quod alibi porro uberius exponit: *sicut miseretur Pater filiis, sic miseretur* in Pf. 102. vel 103. *est Dominus timentibus eum. Iam serviat, quantum vult, Pater est. Sed flagellarunt nos, & adflixit nos, & contrivit nos; Pater est. Fili, si ploras, sub Patre plora; noli cum indignatione, noli cum typho superbia. Quod pateris, undè plangis, Medicina est, non pœna; castigatio est, non damnatio. Noli repellere flagellum, si non vis repelli ab hereditate. Noli attendere, quam pœnam habeas in flagello, sed quem locum in Testamento. Non contrarius sibi est Augustinus, dum in flagellatione vel castigatione paternâ & negat & agnoscit esse pœnam. Negat esse pœnam propriè dictam, agnoscit esse pœnam ad mentem ejus, qui non ritè & distinctè de Judiciis DEI judicare didicit, castigationem Patris loco pœnæ servilis habens.****

Tertia nunc super adhuc est demonstratio, videlicet, *Mortem corporis, quæ in se est pœna peccati, verè tamen fidelibus post impetratam à DEO peccatorum remissionem non esse pœnam propriè dictam. Eam ante, quam Augustini testimoniis firmam porro exhibeamus, instantiæ Bellarmini occurrendum est, quam de parvulis post Baptismum morientibus dedit, adserens, eis sine dubio peccatum originale per Baptismum esse dimissum, neque ejus esse etatis, ut virtutes exercere possint, & tamen in peccati pœnam eos ante legitimū* tempus

tempus rapi; & ipsius quidem Bellarmini verbis, quæ in capite hujus libri primo habet, scribens, *Certum esse, univ. versum pœnæ debitum condonare Deum, cum primum per Baptismum nos recipit in filios.* Atqui si univ. versum pœnæ debitum per Baptismum parvulis condonat DEUS, eos recipiens in filios, non video, quam verè Bellarminus scribere potuerit, parvulos post Baptismum morientes in peccati pœnam ante tempus legitimum rapi, quâ tamen instantiâ Augustini de fidelium morte sine alicujus pœnæ respectu Sententiam infringere voluit Bellarminus; qui insuper, dum ex eodem Augustino voluit probare, *Mortem corporis & Virtutis exercitium & peccati pœnam simul,* nimirum verè fidelibus, de quibus est Controversiâ, post impetratam remissionem peccatorum esse, vim & hic facit menti Patris augustissimi, quam ipse explicat quam optimè. Verba, quæ Bellarminus partim excipit, partim ad ea respexisse putandus est, hæc sunt, *Quid est in morientibus, quod cum gravi sensu adimit sensum, pie fideliterque tolerando auget meritum Patientiæ, non aufert vocabulum pœnæ.* Ita cum ex hominis primi perpetuâ propagine procul dubio Mors sit pœna nascentis, tamen si pro Pietate Justitiæque pendatur, sit gloria renascentis; & cum sit peccati retributio, aliquando impetrat, ut nihil retribuatur peccato. Sed quæ hic minus apertè videtur scripsisse, capite tertio antecedente apertius exhibuit, scribens: *Non dissimulanda nascitur Quæstio, utrum reverà Mors, quâ separantur Anima & corpus, bonis sit bona; quia si ita, quomodo poterit obtineri, quod etiam ipsa sit pœna peccati? Hanc enim primi homines, nisi peccavissent, perpessitque non fuissent. Quo igitur pacto bona esse potest bonis, quæ accidere non possit, nisi malis? Sed rursus, si non nisi malis possit accidere, non deberet bonis esse bona, sed nulla; cur enim ulla esset pœna, in quibus non essent puniendæ? Quapropter fatendum est, primos quidem homines ita fuisse institutos, ut si non peccavissent, nullam mortis genus experirentur; sed eosdem primos parentes ita fuisse multatos morte, ut etiam, quidquid ex eorum stirpe esset exortum, eadem pœnâ teneretur obnoxium; non enim aliud ex eis, quàm quod ipsi fuerant, nasceretur. Pro magnitudine quippè culpæ illius naturam damnatio mutavit in pejus, ut quod penaliter præcessit in peccantibus primis hominibus, etiam naturaliter sequeretur in nascentibus ceteris. Et in capite quarto sequenti: Si quem verò morietur, cur vel ipsam patiantur, si & ipsa peccati pœna est, quorum per Gratiâ reatus aboletur? jam ista Quæstio in alio Opere nostro, quod inscripsimus de Baptismo parvulorum, (ex quo Gratianus quoque paulo ante testimonium exhibuit,) tractata ac soluta est, ubi dictum est, ad hoc relinquere Animate experimentum separationis à corpore, quamvis ablato jam criminis nexu. Quoniam si regenerationis Sacramentum continuo sequeretur immortalitas corporis, ipsa Fides enervaretur, quæ tunc est Fides, quando expectatur in spe, quod in re nondum videtur, Fidei autem robore ac certamine in majoribus dumtaxat ætatibus etiam mortis fuerat superandus timor, quod in Sanctis Martyribus maxime eminuit; cujus profectò certaminis nulla esset victoria, nulla (etiam) gloria, quia nec ipsum omnino possit esse certamen, si post regenerationis lacrum Sancti jam non possent mortem perpeti corporalem. Cum parvulis autem baptizandis quis non ad Christi gratiam propter eâ potius curreret, ne à corpore solveretur, atque ita non invisibili premio fides probaretur, sed jam nec Fides esset, confessum sui operis querendo & sumendo mercedem? Nunc autem majore & mirabiliore gratiâ Salvatoris in usus Justitiæ pœna peccati est conversâ. Tunc enim dictum est homini, *Morieris, si peccaveris; nunc dicitur Martyri, morere, ne pecces. Tunc dictum est, Si mandatum fueritis transgressi, Morte moriemini; nunc dicitur, Si mortem recusaveritis, Mandatum transgrediemini. Quod tunc fuerat timendum, ut non peccaretur, nunc suscipiendum est, ne peccetur. Sic per ineffabilem DEI Misericordiam & ipsa vitiorum pœna transit in arma Virtutis, & sit Justi meritum etiam supplicium peccatoris; tunc enim Mors est acquisita peccando, nunc impletur Justitiâ moriendo. Verum hoc in Sanctis Martyribus, quibus alterutrum proponitur à persecutore, ut aut deserant Fidem, aut subferant Mortem; Injusti verò malunt credendo perpeti, quod primitus iniqui non credendo sunt perpessi. Nisi enim peccassent illi, non morerentur; peccabunt verò isti, nisi moriantur. Mortui sunt ergo illi, quia peccaverunt; non peccant isti, quia moriuntur. Factum est per illorum culpam, ut veniretur in pœnam; sit per istorum pœnam, ne veniatur in culpam, non quia Mors bonum aliquod facta est, quæ antea malum fuit, sed tantam Deus fidei præstitit gratiam, ut Mors, quam vitæ constat esse contrariam, instrumentum ferret, per quod transiretur in vitam. Integer exscribi debuit locus, ut mens Sancti doctoris eò clarius pateret, ac manifestum fieret, an, quod Bellarminus vult, agnoverit & docuerit, Mortem fidelibus post impetratam remissionem peccatorum, & Virtutis exercitium simul & pœnam peccati esse. Et si enim non semel mortem dicit peccati pœnam, non id alio tamen facit respectu,**

lib. 11, de
Civ. DEL.
cap. 6.

specu, quàm hominis in peccati statu ante factam cum DEO reconciliationem adhuc versantis; aliter omnino de eâ sentiens, hominem in Statu Gratiæ intuitus, id quod alibi etiam uberrimè exposuit, eo præprimis in loco, qui in antecedente *secundâ* demonstratione primus fuit, ubi Mors in earum rerum numero ponitur, quas ad Fidei certamen *finis* lib. II. de peccat. merit. cap. 31.

in piis manere Deus, hæc etiam expressa notatione observatu dignissima: *Poterat DEUS hoc etiam donare credentibus, ut neque corporis experirentur Mortem. Sed si hoc fecisset, carni quædam adderetur felicitas, minueretur autem Fidei fortitudo; sic enim homines Mortem istam timent, ut non ob aliud felices dicerent Christianos, nisi quod mori omnino non possent. Ac per hoc nemo propter illam vitam, quæ post istam Mortem beata est futura, per virtutem ipsius etiam contemenda Mortis ad Christi gratiam festinaret, sed propter removendam Mortis molestiam delicatius crederetur in Christum. Plus ergo præstitit gratiæ, plus fidelibus suis sine dubitatione donavit. Quid enim magnum erat, videndo, non mori eos, qui crederent, credere, se (quoque) non moriturum. Quanto est majus, quanto fortius, quanto laudabilius, ita credere, ut se speret moriturus sine fine victurum!* Post ea, quæ occasione Oraculi Apo- 1. Thess. 4 stolici subjunxit de mutatione eorum, qui tempore resurrectionis mortuorum vivent, scribens: *Hoc quibusdam in fine largietur, ut Mortem istam repentinâ commutatione non sentiant, sed simul cum resurgentibus rapiantur in nubibus obviam Christo, & sic semper cum Domino vivant, hæc in retractationibus addita monitione, se alium diligentiori de hæc re 1. II. c. 33. inquisitioni locum servasse, notanter illud porro adposuit: Rectè illis, quia non erunt jam posseri, qui propter hoc credant, non sperando, quod non vident, sed amando, quod vident; quæ Fides est ener vis & debilis, nec Fides omnino dicenda.* Accedat alius æquè illustris locus, lib. 13. de Trin. c. 16 hanc rem egregiè tractans: *Quamvis & ipsa Mors carnis de peccato primi hominis originaliter venerit, bonus tamen usus ejus gloriosissimos fecit Martyres. Et ideo non solum ipsa, sed omnia Seculi hujus mala, dolores laboresque hominum, quanquam de peccatorum, & maxime de Originalis peccati veniant meritis, undè facta est & ipsa Vita mortis vinculo obstricta; tamen & remissis peccatis remanere debuerunt, cum quibus homo pro Veritate certaret, & undè exerceretur Virtus fidelium, ut novus homo per Novum Testamentum inter mala hujus Seculi novo præpararetur Seculo, miseriam, quam ista damnata meruit vita, sapienter tolerans, & quia sine tur, prudenter gratulam, Beatitudinem verò, quam liberata vita sine fine futura est habitura, fideliter & patienter expectans: Idem alibi sequentibus docet verbis: Regnum 1. Epist. 89. ad Hilar. Quæst. 5. Mortis non est in eis, qui Christi gratiâ renati ad Ejus regnum pertinent, quoniam Mors temporalis, quamvis & ipsa de originali delicto sit propagata, corpus interim in eis, animam verò ad pœnam non trahit, ut ea per Gratiâ renata jam non moriatur in Gehennâ, id est, à vitâ DEI non alienetur, non separatur; temporalis autem Mors corporis etiam in iis, qui morte Christi redimuntur, relinquatur interim ad exercitationem Fidei & præsentis luctationis agnem, in quo & Martyres certaverunt, absumatur verò & ipsa in renovatione corporis, quam resurrectio pollicetur, ibi enim penitus absorbebitur Mors in victoriam, cui modo Gratiâ Christi regnum admittit, ne suorum animas ad Tartari trahat pœnas. Et huc non impertinenter referri potest augustissimi doctoris sequens contra Pelagianos disputatio, in gratiam Lectoris studiosi omnino adscribenda: Quomodo dicunt, solam Mortem ad nos transisse 1. IV. contra duas Epist. Pelag. c. 4. per Adamum? Si enim propterea morimur, quia ille mortuus est, ille autem mortuus est, quia peccavit; pœnam dicunt transire sine culpâ, & innocentes parvulos injusto puniri iudicio. trahendo Mortem sine merito Mortis, quod de uno & solo Mediatore DEI & hominum, homine Iesu Christo Fides novit Catholica, qui pro nobis Mortem, hoc est, peccati pœnam sine peccato subire dignatus est. Sicut enim solus ideo factus est hominis filius, ut nos per illum DEI fieremus filii; ita solus pro nobis suscepit sine malis meritis pœnam, ut nos per illam sine bonis meritis consequeremur Gratiâ, quia sicut nobis non debebatur aliquid boni, ita nec Ei aliquid mali. Commendans ergo dilectionem suam in eos, quibus erat indebitam daturus vitam, indebitâ pro eis pati voluit mortem. Hanc singularem Mediatoris prærogativam Pelagiani evacuare conantur, ut hoc jam non sit in Domino singulare, si Adam ita propter culpam passus est mortem debitam, ut parvuli ex illo nullam trahentes culpam patiantur mortem indebitam. Quamvis enim bonis per Mortem conferatur plurimum boni, undè nonnulli congruenter etiam de Bono Mortis, disputaverunt; tamen & hinc quæ prædicanda est nisi Misericordiâ Dei, quod in bonos usus convertitur pœna peccati! Adplicetur hæc, quæ S. Pater de morte parvulorû contra Pelagian. juxta hypothefes eorum habet, ad præsentem de fidelium morte controversiam, & constabit, ex quâ ratione Doct. august. Pelagianos arguit, eos evacuare singularem unicus Mediatoris Christi prærogativâ, statuendo, parvulos puniri trahendo mortem sine merito*

mortis, ex eadem quoque argui posse Bellarminum & sequaces, dum constanter, vel pertinaciter potius docent, fideles puniri Morte sine reatu ejus, à quo Christi Morte sunt liberati. De ipsâ Pelagianorum Sententia circa mortalitatem primi hominis in Statu concreatâ Integritatis ante lapsum, suo infra loco ex Augustino, ejusque novitio Interprete *Iansenio* fortè agetur. Claudat nunc agmen testimoniorum Augustini, eorum in primis, quæ ad secundam pertinent demonstrationem, quod publicè in Ecclesiâ suos docuit auditores: *Tota generis humani miseria, in quâ gemit Mundus, dolor medicinalis est, non Sententia pœnalis*: Si respectu totius humani generis, multò magis respectu verè fidelium, & DEO ex Fide reconciliatorum, ut in antecedentibus non semel est dictum. Quæ omnia hæcenus ita debent intelligi, non quasi in consideratione calamitatum temporalium, quibus etiam post impetratam à DEO remissionem peccatorum fideles in hoc Seculo sunt obnoxii, cum Augustino omnem pœnæ etiam materialis respectum abesse doceant Evangelici, sed tantum ut formalem & propriè ita dictam pœnæ denominationem ab eis auferant, non ignari, Augustinum aliàs & ibi non semel in describendis fidelium calamitatibus uti hoc *pœnæ* vocabulo, sed in sensu latiori & generaliori, quo omne, quod homini etiam justissimo accidit, sub hac notione communi venire solet. Et ita intelligendus est etiam locus, quem supra in Controversia de *Ignis Purgatorio* contra Bellarminum vindicavimus, ex ultimo in Johannis Evangelium Tractu desumptus, quem *Gratianus* etiam Juri Canonico inseruit: *Productior est pœna, quàm culpa, ne parva putaretur culpa, si cum illa finiretur & pœna. Ac per hoc vel ad demonstrationem debita miseria, vel ad emendationem labilis vita, vel ad exercitationem necessariam Penitentiae temporaliter hominem detinet pœna, etiam quem jam ad damnationem sempiternam reum non detinet culpa.* dicit pœnam Augustinus, id quod fideles in hoc Seculo patiuntur, non quasi verè iis pœna sit, sed quia pro pœna habetur, & ante Gratiam DEI impetratam verè pœna fuit. Ita autem hic & alibi, ubi vocabulum hoc occurrit, intelligi necessum est, nisi contrarium sibi metipsis fuisse Augustinum, ac uno etiam eodemque loco contraria inter se Eum scripsisse, velimus dicere, dum expresse in ultima *secundæ* demonstrationis Sententia legitur: *Quod pateris, Medicina est, non Pœna.* Et statim in proximè sequentibus: *Noli attendere, quam habeas pœnam in flagello, sed quem locum in Testamento.* Ecce, in verbis immediate coherentibus, quam negat esse pœnam, pœnam esse dicit, duplici nimirum sensu unius ejusdemque vocabuli, ibi proprio, hic autem improprio; neque aliter, nisi hac ratione mens Sancti Patris potest salvari.

c. Productior, diff. 3. de Pœn.

CAPVT QVARTVM,

De Quæstione,

An opera laboriosa, quibus pœnæ temporalis Reatus expiatur, spontè suscipi possint vel debeant?

QUIA in antecedentè tractatione ex Augustino demonstratum, nullum fidelibus per Christum reconciliatis post impetratam peccatorum remissionem pœnæ temporalis formaliter ita dictæ reatum super amplius esse, omninò super sedere possemus præcipue Quæstionis excussione, quia ex priori dependet, & eâ per Augustinum negativè decisa, hanc quoque ab Eo adfirmari non posse, esset debet indubium. Ne tamen & hic muneri suscepto deesse videat, præprimis dum & hic Bellarminus ad Augustini provocat auctoritatem, paucis ostendatur necessum est, Bellarminum suo more Augustini auctoritate iterum abuti. Binis autem Sancti Patris utitur, vel potius, ut dixi, abutitur testimoniis Bellarminus, primo quidem ex allegatione Venerabilis, ut audit, *Beda*, sequentia Doctori Augusto verba, ad Pauli Oraculum, *Si nos ipsos judicaremus, &c.* ex libro de Coloss. II. Penitentia adscribens: *Pro illis peccatis, quæ Legis Decalogus continet, & de quibus apud Apostolus, qui talia agunt, Regnum DEI non possidebunt, &c. in Penitentia majorem in se quis severitatem debet exercere, ut à seipso judicatus, non judicetur à Domino.* Videntur sequentia. Secundo autem, ut respondeat ad ejusdem apostoli monitum, quod corpori honorem haberi hortatus est. *Si enim, inquit Bellarminus, Augustinum audiamus, tantum aberit, ut hic Locus sit contra nos, ut etiam maximè faciat pro nobis. Nam ex Eius Sententia Paulus reprehendit quosdam, qui ex Superstitione corpus adstigeant, non autem, ut illud ob Animæ salutem castigarent, ubi corporalis adstictio spontè adsumta laudatur, sed finis melius reprehenditur. Videntur autem, inquit Apostolus, quæ isti faciunt, rationem habentia Sapientiæ in superstitione & humilitate, non ad parcendum corpori, non in honore aliquo*